

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног родитеља и име Савић (Слободан) Марија

Датум и место рођења 22.06.1982. Ужице

ТЕХНОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
ЛЕСКОВАЦ

Примљено:	10.09.2018
Орган:	Б.
Фамилија:	04 153211 - 1 -

Универзитет Универзитет у Новом Саду

Факултет Технички факултет "Михајло Пупин" Зрењанин

Студијски програм Дизајн и пројектовање текстила и одеће

Звање Дипломирани текстилни инжењер за дизајн и пројектовање текстила и одеће

Година уписа 2005/2006

Година завршетка 2009

Просечна оцена 8,38

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет

Факултет

Студијски програм

Звање

Година уписа

Година завршетка

Просечна оцена

Научна област

Наслов завршног рада

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу

Факултет Технолошки факултет у Лесковцу

Студијски програм Технолошко инжењерство

Година уписа 2009

Остварен број ЕСПБ бодова 120

Просечна оцена 9,4

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације Утицај процесних параметара производње на структуру и физичко - механичка својства текстурираних полиамидних прећа

Име и презиме ментора, звање Др Душан Трајковић, редовни професор

Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације НСВ број 8/20-01-009/15-027 У Нишу, 07.12.2015. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 158

Број поглавља 5

Број слика (шема, графика) 80

Број табела 17

Број прилога 3

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

P. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
	М.Савић, Душан Трајковић, Јован Степановић, Петар Стојановић, Мирјана Костић, Дивна Мајсторовић: Influence of heater temperature and texturing speed on the physical-mechanical properties of polyamide textured yarns in false-twist texturing process; <i>Industria Textila</i>, 2017. Vol. 68, nr. 6, Romania, p. 451-457.	
	<i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> У раду је испитиван утицај техничко-технолошких параметара у процесу текстурирања лажним упредањем на физичко-механичка својства полиамидних прећа. Делимично оријентисани POY мултифиламент финоће 22f07x1 dtex текстуриран је у производним условима на машини за фрикциону текстурирање ICBT модел FT 15 E3. Коришћењем нискотемпературних дугих грејача разматран је утицај варијације температуре грејача и брзине текстурирања на промене карактеристика коврџавости, скупљања и прекидних карактеристика прећа. При чemu су задржане константне вредности односа периферне брзине дискова и линеарне брзине преће D/Y 1,9 , затегнутост у зони текстурирања (истезање) 1,305 а у зони намотавања 0,954. Проучавани параметри текстурирања у различитој мери утичу на промену наведених карактеристика. За температуре грејача 200, 210 и 220°C, линеарне негативне корелације установљене су између брзине текстурирања – показатеља карактеристика коврџавости и брзине текстурирања – прекидних карактеристика, док су позитивне корелације установљене између брзине текстурирања – скупљања. Одређиван је фактор корелације између процесних параметара текстурирања и анализираних својстава прећа.	M23
1	На основу анализе добијених резултата може се извести закључак, да се код успостављених корелација између брзине текстурирања и испитиваних својстава прећа, фактор корелације повећава са порастом температуре грејача до 210°C. Међутим на температури од 220°C, углавном у већини случајева та вредност опада. Према томе у овом истраживању, оптимална температура грејача је 210°C, узвиши у обзир одабир осталих вредности параметра односа D/Y и истезања.	
	Душан Трајковић, <u>Марија Савић</u>, Мирјана Костић, Дивна Мајсторовић, Петар Стојановић, Јован Степановић: Dependence of structural characteristics of polyamide textured yarns on the parameters of the false twist yarn texturing process; <i>Fibres & Textiles in Eastern Europe</i>, May/June 2017. Volume 25, No.3 (123), Lodz Poland p. 79-85.	
	<i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> Током процеса текстурирања, под дејством механичких сила и топлоте долази до дезоријентације структурних елемената на свим нивоима надмолекулске структуре. Ове промене у вези су са променама процесних параметара текстурирања и механичким својствима прећа. У овом раду испитиван је утицај техничко-технолошких параметара текстурирања у процесу текстурирања лажним упредањем, на структуру PA6.6 прећа. Као експериментални материјал коришћен је POY мултифиламент PA6.6 финоће 22f07x1 dtex. Текстуриран је на машини за фрикциону текстурирање ICBT модел FT 15 E3. Варијација брзине одвођења преће V_i је 600, 700, 800 и 900 m/min, температуре грејача T 200, 210 и 220°C, а однос периферне брзине дискова и линеарне брзине преће D/Y 1,9 ,2,1. При чemu су задржане константне вредности истезања (затегнутости у зони текстурирања) 1,305 а у зони намотавања 0,954. Одређивана је густина, степен кристалности, степен оријентисаности, пречник појединачних филамената, садржај крајњих $-NH_2$ и $-COOH$ група и укупан садржај крајњих група. Из резултата иститивања може се видети да је утицај температуре грејача значајнији од утицаја V_i и D/Y за испитиване структурне карактеристике. Кроз анализу експерименталних резултата установљене су линеарне позитивне корелације између брзине текстурирања – крајњих ($-NH_2$) група, брзине текстурирања – крајњих ($-COOH$) група и брзине текстурирања – укупног садржаја крајњих група. Одређиван је фактор корелације између процесних параметара текстурирања и анализираних структурних карактеристика преће.	M23
2	Петар Стојановић, <u>Марија Савић</u> , Душан Трајковић, Јован Степановић, Миодраг Стаменковић, Мирјана Костић: The effect of false-twist texturing parameters on the structure and crimp properties of polyester yarn; <i>CI & CEQ Chemical Industry & Chemical Engineering Quarterly</i> , July/September 2017. Vol. 23, November 3, p. 411-419.	
	<i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i> У овом раду су проучавани утицаји параметара текстурирања са лажним упредањем (брзина текстурирања, температура грејача, однос D/Y) на структуру и карактеристике коврџавости полиестерске преће коришћењем високотемпературних грејача и велике брзине обраде. Текстурирана прећа је анализирана и охарактерисана у погледу степена кристалности, степена оријентисаности и карактеристика коврџавости (степен коврџавости, карактеристика коврџавости и постојаности коврџа). Најважнији параметри који значајно утичу на температуру	M23
3		

пређе и њену униформност, а самим тим и на структуру текстуриране пређе и карактеристике коврџавости су брзина текстурирања и температура грејача. У зависности од ових параметара текстурирања, степен кристалности и оријентације варирао је у распону од 24,48 до 36,66% и 0,371 до 0,595, респективно. Карактеристике коврџавости повећавају се с повећањем температуре грејача и смањују се с повећањем брзине текстурирања. Ефекат односа истезања и односа D/Y на структуру и својствима текстуриране пређе је мање изражен. Добијени резултати показују да делимично оријентисана полиестерска пређа која се користи у овој студији може се текстурирати на значајно већој брзини текстурирања (до 1100 m/min) од стандардне брзине текстуре (до 700 m/min) која се користи за испитивану пређу.

Марија Савић, Душан Трајковић, Петар Стојановић, Јован Степановић: The influence of the variation of texturing process parameters on structural characteristics of polyamide textured yarns in the false twist; *Advanced Technologies*, Vol. 5, br. 2, str. 64-72, 2016.

Кратак опис садржине (до 100 речи)

Варијације процесних параметара текстурирања у границама могућности индустријске машине за текстурирање, доводе до битних промена структурних карактеристика пређе. За бодијање текстуриране PA6.6 пређе жељених карактеристика и за одређену намену, неохондо је подешавање оптималних процесних параметара. Из тог разлога, поред модификовања квалитета текстурираних полиамидних пређа, циљ рада представља дефинисање граничних вредности процеса текстурирања.

У раду је испитиван утицај техничко-технолошких параметара у процесу текстурирања лажним упредањем на структурне карактеристике полиамидних пређа. Делимично оријентисани РОҮ мултифиламент финоће 22f07x1 dtex текстуриран је у производним условима на машини за фрикциону текстурирање ICBT модел FT 15 E3. Коришћењем нискотемпературних дугих грејача разматран је утицај варијације температуре грејача, брзине текстурирања и односа D/Y на својства текстуриране пређе (густине филамената, степена кристалности, степена оријентисаности појединачних филамената, садржаја крајњих $-NH_2$ група, садржаја $-COOH$ група и укупног садржаја крајњих група). При чему су задржане константне вредности затегнутости у зони текстурирања (истезање) 1,305 а у зони намотавања 0,954. Проучавани параметри текстурирања у различитој мери утичу на промену наведених карактеристика.

За температуре грејача 200, 210 и 220°C и однос D/Y 1,7 , 1,9 , 2,1 и 2,3 , линеарне негативне корелације установљене су између брзине текстурирања – густине филамената, брзине текстурирања – степена кристалности и брзине текстурирања – степена оријентисаности појединачних филамената. Одређиван је фактор корелације између процесних параметара текстурирања и анализираних својстава пређа.

На основу анализе добијених резултата може се извести закључак, да се код успостављених корелација између брзине текстурирања и испитиваних својстава пређе, фактор корелације углавном повећава са порастом односа D/Y до 1,9 и 2,1 , на температури грејача до 210°C. Међутим на температури од 220°C и вишим вредностима односа D/Y, у већини случајева фактор корелације опада. Према томе у овом истраживању, оптимална температура грејача је 210°C, однос D/Y 1,9 - 2,1 узевши у обзир одабир осталих вредности параметара брзине текстурирања и истезања.

Душан Трајковић, Марија Савић, Петар Стојановић, Јован Степановић: Побољшани технолошки поступак текстурирања полиамидних пређа поступком лажног упредања; Техничко решење М84, Технолошки факултет у Лесковцу 2016.

Кратак опис садржине (до 100 речи)

Током процеса текстурирања, под дејством механичких сила и топлоте долази до дезоријентације структурних елемената на свим нивоима надмолекулске структуре. Ове промене у вези су са променама процесних параметара текстурирања и механичким својствима пређа. Испитиван је утицај техничко-технолошких параметара текстурирања у процесу текстурирања лажним упредањем, на структуру PA6.6 пређа. Кроз анализу експерименталних резултата установљене су линеарне позитивне корелације између брзине текстурирања - крајњих ($-NH_2$) група, брзине текстурирања - крајњих ($-COOH$) група и брзине текстурирања - укупног садржаја крајњих група. На основу анализе резултата испитивања утврђени су оптимални параметри текстурирања са којима ће се добити најбоље структурне карактеристике пређа.

Марија Савић, Татјана Шарац, Миодраг Сртаменковић, Душан Трајковић, Наташа Рандмановац, Петар Стојановић: Утицај технолошких параметара поступка текстурирања са лажним упредањем на карактеристике коврџавости полиамидних текстурираних, Зборник радова са X симпозијума "Савремене технологије и привредни развој", Лесковац 22. и 23. октобар 2013. године, стр. 162-173.

Кратак опис садржине (до 100 речи)

У раду је праћен утицај брзине текстурирања, однос брзине пређе са периферном брзином фрикционских дискова и температуре у зони текстурирања на параметре, којима се описује

M52

M84

M63

4

5

6

карактер коврџавости текстурираних прећа. Као експериментални материјал је коришћена PA 6.6 мултифиламентна прећа финоће 22 f 07x1 dtex. На савременој машини за текстуирање ICBT модел FT3B урађено је укупно 27 узорака са променама техничко-технолошких параметара и то конкретно: Брзина одвођења текстуриране преће V_i је била 600, 700 и 800 m/min, однос периферне брзине дискова и линеарне брзине преће: D/Y = 1,9, 2,1 и 2,3, терпература у зони загревања 200, 210 и 220 °C. Резултати указују на могуће померање граничних вредности, пре свега односа брзине преће и периферне брзине дискова (D/Y) и температуре текстуирања (приближавањем температури омекшавања полиамида) у функцији повећања продуктивности поступка и квалитета текстурираних прећа.

Марија Савић, Петар Стојановић, Душан Трајковић, Татјана Шарац, Наташа Радмановац, Миодраг Стаменковић: Зависност механичких карактеристика полиамидних текстурираних прећа од параметара процеса текстуирања лажним упредањем, Зборник радова са X симпозијума "Савремене технологије и привредни развој", Лесковац 22. и 23. октобар 2013. године, стр. 174-182.

Кратак опис садржине (до 100 речи)

Могућност модификовања карактеристика текстурираних PA 6.6 прећа је циљ овог рада и то пре свега њихових механичких карактеристика и карактеристика коврџавости, чиме би се омогућило прилагођавање потребама и захтевима тржишта. Према постављеном циљу, модификација карактеристика текстурираних PA6.6 прећа обављена је променом параметара процеса текстуирања који су изнад уобичајених вредности. Однос брзине текстуирања и периферне брзине фрикционских дискова (D/Y) је померена до 2,3 (убицајено 1,8) што омогућује већи степен коврђавости, а подизањем температуре у зони текстуирања до 230°C (температура омекшавања PA је 258°C) се покушала обезбедити адекватна стабилност коврџа. Уједно је праћена стабилност процеса, јер при драстичним условима лако долази до таласастих промена затегнутости преће у зони текстуирања (surging) што узрокује веће варијације карактеристика текстурираних прећа.

Петар Стојановић, Марија Савић, Миодраг Стаменковић, Душан Трајковић, Јован Степановић, Татјана Шарац: Механичке карактеристике полиестарских текстурираних прећа поступком лажног упредања на машини "ФТФ15" са кратком зоном загревања, Зборник извода радова са X симпозијума "Савремене технологије и привредни развој", Лесковац 22. и 23. октобар 2013. године, стр.199.

Кратак опис садржине (до 100 речи)

Крајем задње деценије претходног века настала је иновирана технологија фрикционског текстуирања са лажним упредањем, коришћењем кратке зоне загревања са повећаним температурама на грејачима. Циљ је био повећање брзине текстуирања и до 1500 m/min, а скраћење времена загревања до 0,1 секунде. Полиестер се брже загрева од полиамида што омогућује већу ефикасност процеса. У овом раду је коришћењем високих температура на кратким грејачима направљен обиман експериментални опус од укупно 81 пробе. Поред температуре на грејачима мењана је затегнутост преће у зони текстуирања са циљем да се евидентирају границе кад настаје нестабилност процеса, као и однос D/Y, са којим се постиже задовољавајућа коврџавост текстурираних прећа. Овако обиман експериментални материјал омогућио је одређивање граничних вредности и оптимизацију процеса фрикционског текстуирања са лажним упредањем и при овим екстремним условима. Механичке карактеристике текстурираних прећа су испитиване на модерном USTER динамометру.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА

Образложење

Докторска дисертација Марије Савић садржи структурно све делове прописане Статутом Технолошког факултета и Универзитета у Нишу, те је у складу са Законом о високом образовању. Дисертација је написана добрым научним речником, тема дисертације је систематично обрађена и успешно реализована у складу са постављеним циљевима и предвиђеним методама. Текст је логично распоређен, разумљив и читак. Део резултата истраживања спроведених у оквиру научне и стручне проблематике дисертације кандидат је већ објавио у три рада у међународним часописима са импакт фактором (M23), од којих је један као првопотписани аутор; један рад као првопотписани аутор у часопису националног значаја чији је издавач Универзитет у Нишу (M52); два рада на научним скуповима националног значаја (M63) и један (M64) и једно техничко решење (M84).

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Докторска дисертација у потпуности одговара Упутству за обликовање, објављивање и достављање докторских дисертација Универзитета у Нишу. Дисертација садржи поред резимеа на српском и

енглеском језику, следеће делове: увод, теоријски део, експериментални део, резултате и дискусију, закључак, попис литературе, прилог и биографију са библиографијом.

У првом теоријском делу разматран је развој производње, класификација, примена и тренд потрошње полиамидних влакана, својства и структура полиамидних влакана типа РА6 и РА6.6. У другом теоријском делу су разматрани поступци добијања текстурираних полиамидних прећа, са детаљнијим освртом на принцип формирања увоја, првидним "fals" упредањем и механику првидног упредања фрикционом, која данас уз примену НТ грејача има највећи значај. У овом делу анализирани су утицаји варијабилних параметара текстурирања на карактеристике текстурираних прећа.

Параметри процеса текстурирања чији је утицај истраживан у експерименталном делу рада су: брзина текстурирања (брзина преће), температура грејача и однос D/Y (однос брзине преће и дискова).

Експериментални део дисертације чине два дела. У првом експерименталном делу су представљени експериментални материјал, техничко-технолошке карактеристике машине за фрикционско текстурирање FT 15 E3 (ICBT), са нискотемпературним дугим грејачем и методе за одређивање степена кристалности, двојног преламања и оријентисаности појединачних филамената, као и методе за одређивање карактеристика коврџавости, скупљања и механичких карактеристика. Механичке карактеристике које су коришћене за описивање механичких особина текстурираних прећа су: 1. прекидна сила, прекидно издужење и релативна прекидна сила, 2. рад кидања и мере варијације за све наведене карактеристике, које представљају показатељ стабилности процеса текстурирања (процес таласања затегнутости - "surging" повећава варијације механичких карактеристика и подужне масе), 3. графички приказ зависности сила-издужење који се може користити за истраживање реолошких особина текстурираних прећа.

Други експериментални део представља резултате анализе експерименталног материјала, и то: утицај параметара текстурирања на структуру, на карактеристике коврџавости, на скупљање и на физико-механичка својства текстуриране полиамидне преће. Резултати су систематизовани зависно од примењених процесних параметара и то у четири групе према промељивом параметру - брзини текстурирања. Свака од ових група произведених узорака је у комбинацији са параметрима, температуром загревања у зони грејача и односом D/Y (брзина преће и дискова) у смеру увоја Z. Систематизацијом резултата према променљивом параметру - температури грејача, добијене су три групе, које су у комбинацији са осталом два параметра, брзином текстурирања и односом D/Y.

У последњем делу дати су закључци на основу резултата добијених у току експерименталног испитивања. Добијени резултати омогућили су утврђивање физичко-хемијских промена на полиамидној филаментној прећи, текстурираној при различитим параметрима текстурирања, као и њихов утицај на физико-механичка својства текстурираних прећа.

Квалитету ове дисертације доприноси и 125 релевантних литературних навода.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (*до 200 речи*)

У истраживању су коришћени параметри процеса текстурирања који су на горњој граници уобичајених досад коришћених вредности, што је резултат тежње да се поред модификовања квалитета текстурираних полиамидних прећа дефинишу и граничне вредности процеса текстурирања. Успостављањем зависности између параметара процеса текстурирања (температуре грејача, степена истезања, брзине и односа D/Y - брзине преће и дискова) и новодобијене структуре (прекидно издужење, степена оријентисаности и садржаја крајњих група), као и зависности параметара текстурирања и својстава (густине, прекидне јачине, прекидног издужења, рада кидања, карактеристика коврџавости и скупљања преће), доводи до следећег циља научног истраживања:

- Успостављање релације између параметара технолошког процеса текстурирања и граница еластичности текстуриране преће као суштинског параметра, који условљава параметре процеса прераде на следећим фазама, као и карактеристике финалних производа. Добијене релације представљају суштински допринос развоју метода пројектовања, како параметара процеса, тако и карактеристика производа.
- Добијене зависности омогућавају дефинисање граничних вредности параметара процеса, када настаје нестабилност процеса текстурирања. Односно, оптимално подешавање параметара текстурирања, како би се добила текстурирана РА6.6 прећа жељених карактеристика и за одређену намену.

Континуалним прећењем спроведених експеримената овог докторског рада, а на основу прочитаног текста докторске дисертације и публикованих радова који садрже резултате истраживања у оквиру дисертације, Комисија констатује да је кандидат успешно остварио све постављене циљеве докторског рада.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (*до 200 речи*)

Истраживања у оквиру ове докторске дисертације дају значајан допринос у области производње текстуираних полиамидних филаментних прећа а који се односи на утицај параметара текстуирања на структуру и физичко-механичка својства влакана. Поред тога што омогућава боље разумевање самог процеса текстуирања, дефинисањем међувисности параметара текстуирања, структуре и физичко-механичких својстава полиамидних влакана, може да користи као основа за даља унапређења и рационализацију производње.

Познавање прекидних карактеристика, јачине и релативног издужења је од највеће важности за примену неког полимерног материјала. Модул еластичности који представља меру отпора према деформисању материјала изложеног спољашњој сили је битна карактеристика за било коју врсту практичне примене. Анализом функције $F(\varepsilon)$ одређене су вредности сила и релативних издужења на граници еластичности филаментних РА6.6 прећа.

Добијени резултати истраживања кроз утврђене квантитативне зависности између параметара процеса текстуирања, структуре и својства добијених текстуираних полиамидних прећа, даје оригиналан научни допринос фундаменталним проучавањима технолошког процеса текстуирања прећа.

Оцена самосталности научног рада кандидата (*до 100 речи*)

Марија Савић је показала самосталност у формулисању и изради теме докторске дисертације, нарочито након детаљног упознавања са научном литературом из ове области. Добијене експерименталне резултате је самостално систематизовала и успешно анализирала, што је олакшало тумачење великог броја испитиваних узорака и доношење јасних и научно заснованих закључака.

ЗАКЉУЧАК (*до 100 речи*)

На основу изнетих чињеница, Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације предлаже Наставно-научном већу Технолошког факултета у Лесковцу да усвоји овај извештај и одобри одбрану докторске дисертације кандидата Марије Савић, под називом "Утицај процесних параметара производње на структуру и физичко - механичка својства текстуираних полиамидних прећа".

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовању Комисије

НСВ број 8/20-01-007/18-029

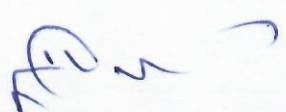
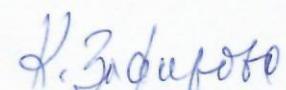
Датум именовања Комисије

09.07.2018. године

Р. бр.

Име и презиме, звање

Потпис

	др Јован Степановић, редовни професор 1. Технолошко инжењерство, Механичка технологија текстила (Научна област)	Универзитет у Нишу, Технолошки факултет у Лесковцу (Установа у којој је запослен)	председник	
2.	др Душан Трајковић, редовни професор Технолошко инжењерство, Механичка технологија текстила (Научна област)	Универзитет у Нишу, Технолошки факултет у Лесковцу (Установа у којој је запослен)	ментор, члан	
3.	др Колета Зафирова, редовни професор Технолошке и техничке науке Текстилно-механичко инжењерство (Научна област)	Технолошко-металуршки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ у Скопљу (Установа у којој је запослен)	члан	
4.	др Ненад Ђирковић, доцент Технолошко инжењерство, Механичка технологија текстила (Научна област)	Универзитет у Нишу, Технолошки факултет у Лесковцу (Установа у којој је запослен)	члан	
5.	др Татјана Шарац, доцент Технолошко инжењерство Механичка технологија текстила (Научна област)	Универзитет у Нишу, Технолошки факултет у Лесковцу (Установа у којој је запослен)	члан	

Датум и место:

Септембар, 2018. године

у Лесковцу и Скопљу